

Vi bringe hermed hver enkelt Bidragyder vor Tak for velvillig Tilslutning til Indsamlingen. Den tilstedeværende Mangel paa *billig og god Hospitalsplads* her i Byen vil nu hurtig blive afhjulpen og afhjulpen *uden Udgift for Kommunen.*

Esbjerg, den 16. November 1903.

Th. Brinch.   Chr. Olsen.   E. Hansen.

Skibsejer og Kaptajn Clemen Nielsen

Af Agnes Andersen.

Min Farfar Clemen Nielsen, der er født i Oxby i Maj 1813 og døde sammesteds 22. Novb. 1898, har som gammel Mand nedskrevet nogle Optegnelser om sin Slægt og sit Liv. De meddeles nedenstaaende. Til Slut søger jeg at give en Skildring af ham selv. Den bygger dels paa gamle Papirer i Slægtens Eje, dels paa hvad min ældste Broder Clemen Nielsen, København, har nedskrevet, dels paa hvad min Fader har fortalt mig eller skrevet ned, og endelig hvad jeg selv har kunnet faa af Oplysninger paa Blaavand.

Clemen Nielsen skriver: »Min Moders Fader var født i Tane, Niels Sørensen, 1718; han foer paa Hol-

land, havde Handel. Hans Kones Navn: Kirsten Kristensdatter, født 1745. Boede her paa Stedet, havde Bryllup 1770; de havde 7 Børn, hvor min Moder var den 4. af disse, født 1777 og blev gift med Fader 1800. De havde 11 Børn, hvoraf vi endnu er 4 tilbage.

Stedet her var Fæste til Jens Bakkensen, og Kristen Nielsen Tane købte det, og han afstod det til sin Datter, som blev gift med Jes Frandsen og siden med Jens Josiassen, som blev da de mange blev*); hun døde et Par Aar efter. To Sønner fik Stedet, som kom til Auktion. Jeg fik det 1846 ved Auktion og med Omkostninger 1000 Rdl. Der var to Aftægter, en til Kristen Nielsen Tane og en til Mette Josiassen, men hun blev gaaende inde, og hun fik 2 Pægl Mælk hver Morgen.

Oldefar (dvs. Bedstefar) Søren Nielsen, født i Vandflod 1741, fared fra Holland, kom til Byen 1764, blev gift med Marens Jensdatter, der var en 8 Aar ældre; de havde 4 Køer, han var en god Fisker, og han skrev for Folk, de havde 4 Børn. Fader var den yngste, født 1775, var til Sildbyes**) og til Grønland 1799, var til Orlogs. 1800 blev han gift med Moder og fik Gaarden. 1803 blev den opbyggt, da var den paa 3 Td. Hartkorn; de havde 11 Børn. 1836 afstod han Gaarden til sin Søn Jens Søren Nielsen.

Jeg var den niende af Børneflokken, født 1813, opnævnt efter Morbroder Clemen Nielsen. Han havde en Bark paa Altona. Han sendte Tøj hjem til mig; jeg var hjemme i min Ungdom, tjente et Aar i Vejrs, 11 Aar gammel. 1828 blev jeg konfirmeret.

---

*) dvs. druknede, ved Drukneulykken ved Blaavand 1843, da 23 Mand omkom. Se »Fra Ribe Amt« 1905, S. 127.

***) Maaske Selby ved Ouse eller en anden Havneplads ved Vesterhavet.

Sommeren 1829 kom jeg til Søs til Finmarken med Captain Grønberg fra Ho. 1830 var jeg i Fart hjemmefra. 1831 til Hamborg at søge Hyre, jeg gjorde flere Rejser paa Vestindien til 1836 i Efteraaret. Tog Styrmandseksamen i Tønning. 1837 min første Rejse som Styrmand til Middelhavet og England. Jeg gjorde tre Rejser som anden Styrmand paa Vestindien og flere Rejser med Blankenesere paa England og Middelhavet.

1843 i Efteraaret købte jeg en liden Jagt paa 200 Td. paa Sønderho og gik i Fart fra Ribe paa Hamborg. 1851 byggede jeg en Gallias i Ribe og kaldte den »Maria«, gjorde en Rejse om Efteraaret, siden gjorde jeg 5 Rejser om Aaret. I Krigsaarene blev det kun til 3 Rejser.

Jeg foer lykkelig.

1869 i Efteraaret solgte jeg den til en fra Manø for 1200 Rdl. Saa blev jeg Bonde. 1873 var jeg dog ovre at hente Thue Nielsens Fartøj hjem fra Altona.«

Clemen Nielsens Far, Niels Jensen Sørensen, havde Tilnavnet Gade og dennes Far, hvem Clemen Nielsen omtaler som »Oldefar«, skriver sig i Kirkebogen med Navnet Søren Nielsen Gad (Gade). Clemen Nielsens Mor hed Maren Kirstine Nielsdatter. Hans Forældre havde en Gaard i Oxby, som blev kaldt »æ Herregøer«. Aftægtshuset fra denne Gaard findes endnu, og en Datterdatter af Cl. Nielsen ejer det. Men det har sikkert aldrig været en Herregaard.

Clemen Nielsen var mest hjemme i sin Barndom, efter Konfirmationen kom han til Søs. Hans Eksamens- og Skippercifikat findes endnu; de er udfærdigede i Aarene 1836, 1840 og 1852. De to første

Beviser*) er udstedt i Tønning og paa tysk, skønt Tønning dengang var dansk.

Paa en af sine mange Rejser strandede Clemen Nielsen i Nærheden af Malaga i Spanien.

Efter at han havde købt den lille Jagt, begyndte han Fragtfart mellem Ribe og Hamborg, som han fortsatte efter, at han havde bygget Galeasen »Maria af Oxby«. Fra Ribe medtog han almindeligt Fragtgods, men det var dog mest Landbrugsprodukter, dels for Købmændene, men ogsaa for egen Regning, saaledes ved jeg, at en Gaardmand fra Allerup solgte sit Smør til Cl. Nielsen, det blev leveret i Ribe, hvor Cl. Nielsens Skib lagde til ved Skibbroen. Naar C. Nielsen var i Ribe, boede han paa Skibbroen hos Tømmerhandler Hansen, der

---

*) »Clemmen Nielsen, født i Oxbye, 23 Aar gammel, H.R.P. No. 1953, 1. jyske Distrikt, Ribe Amt, Løbenr. 87, har jeg eksamineret i følgende Fag: Beregning og Maaling efter Plankort og rund Kort, at føre Journal, at regne med Marine-Kalender-Bestik, at afsætte sin Kurs og at stille og forbedre samme mod (paa trods af) Strømmen, Afdriften og Misvisningen; at anvende Oktanten til Maaling af Solens eller Stjernernes Højde; at finde Kompassets Misvisninger ved Hjælp af een eller to Pejlinger eller ogsaa ved Hjælp af Agimentpejling; at finde Bredden, saavel ved Solens eller Stjernes Meridianhøjde, som ved to Solhøjder uden for Meridianen, samt Tiden mellem Observationerne, at bestemme Tiden for Flod og Ebbe; og finder, at han fortjener Karakteren: duelig.

Tønning d. 9. Okt. i Aaret 1836.

Middelboe.

Captain-Løjtnant og Navigationseksaminator.«

»Clemmen Nielsen fra Oxbye har jeg eksamineret: Følgende fag: at beregne Længden paa enhver Tid; at finde et Urs Fejl ved Hjælp af Solens Højde eller en Stjernes og at benytte et Kronometer; at beregne Solens, Maanens eller en Stjernes Højde til ethvert Tidspunkt; at undersøge Fejlene ved en Sekstant og at anvende samme til Afstandsmaaling — og finder at denne har tilstrækkelige Kundskaber derom.

Middelboe. Captainløjtnant og Navigationseksaminator.

I vor Nærværelse: Joh. Jac. Kock. Hans Hen. Peters.«

dengang ogsaa havde Restauration. Hansen var hans gode Ven.

Om en af Cl. Nielsens Rejser har Far fortalt lidt. Far var med. De havde Last fra Ribe og sejlede ud ad Aaen, men da Skibet kom ud paa Havet, begyndte det at storme stærkt, og de maatte af den Grund sejle inden om Øerne ved Kysten; ved Amrom sejlede de atter ud, naaede snart Elben og lagde derefter til i Hamborg, hvor de som sædvanlig fik en Ladning af Kolonial og flere andre gode Varer med hjem. En Torsdag Eftermiddag var Skibet klar til at gaa fra Hamborg. Da de naaede Blankenese, blev der sendt Bud i Land med Brev til en Købmand i Ribe, for at han kunde vide, naar de kom, hvorefter de sejlede videre. De var inde i Havnen ved Cuxhaven. Lørdag Middag sejlede de ind ad Knude Dyb og lagde til ved Skibbroen i Ribe Søndag Formiddag. Den omtalte Købmand var ikke for at tage imod dem af den gode Grund, at han intet Brev havde modtaget. Det kom først om Mandagen! Saadan var Postforbindelserne dengang.

Et Efteraar kom Cl. Nielsen fra Hamborg med fuld Last. Da blev det en vældig Storm. Skibet laa for 2 Ankere, men begge Kættinger sprang, og Skibet løb lige op til Ballum By og strandede. Lasten kom derefter paa Vogne og blev kørt til Ribe. Skibet havde ikke taget nogen Skade, det blev næste Foraar rullet ud over Engene og kom atter i Farten.

Ejendommen, Cl. Nielsen købte 1846 i Øster Oxby, blev hans Hjem, hvor han opholdt sig om Vinteren i de Aar, han sejlede. Men Efteraaret 1869, da han opgav Sejladsen, overtog han selv Driften af den lille Ejendom. Der var 3 Køer, nogle Ungkreaturer, 1 Hest, et Par Grise og en Del Faar. Jorden laa meget spredt. Der var solide pæne Byg-

ninger i den gamle Stil. Stuerne var med hollandske Fliser. I den ene Stue var Fliserne blaa, i de to andre lyserøde; de var meget smukke. I Opholdsstuen stod for Bordenden og langs Ydermuren fast Bænk, og i den anden Ende af Stuen var der to Alkover. I Vindueskarmen var snittet et Hak; naar Skyggen fra Midterstolpen i Karmen naaede dette Hak, var det Middag. Køkkenet havde aabent Ildsted.

Clemmen Nielsen var gift to Gange og med to Søstre. Hans første Kone hed Maren Nielsdatter, deres Bryllup stod 19/1 1845. Men allerede 14/6 1847 døde hun af Barselseber. Der var to Brødre til Clemmen Nielsen, der omtrent samtidig mistede deres Koner af Barselseber. Der findes en Ligtale: »Personalialia over den salig afdøde Danekone Maren Nielsdatter, f. i Vesteroksby d. 20de Juli 1817, død i Østeroksby d. 14de Juni 1847 og begravet paa Oksby Kirkegaard d. 19de s. Maaned.«

3/12 1848 blev Cl. Nielsen viet til sin anden Kone, Mette Kjestine Nielsdatter, f. 22/10 1828. Hun var 15 Aar yngre end han; han havde staaet Fadder til hende. Maren og Mette Kjestines Far hed Niels Andersen Frandsen. Han var blandt de 23 Mænd, der druknede d. 24/11 1843 ud for Blaavand og Vejrs.

Cl. Nielsen og Mette Kjestine havde to Børn, en Dreng og en Pige, der begge blev sat i Skole i Ribe i en meget tidlig Alder. Allerede da Drengen var 4 Aar, kunde han læse, og Cl. Nielsen satte den lille 4 aars Purk Lærebog for, som han skulde lære udenad. Straks efter at Drengen var fyldt 6 Aar, begyndte han sin Skolegang, og 8 Aar gammel blev han sat i Ribe Borgerskole og senere i Ribe Latin-skole. Drengen længtes meget hjem, og naar han havde været hjemme paa Ferie og skulde afsted til

Ribe igen, ønskede han gerne, at Skolen var brændt.

Clemen Nielsen var en høj og stout Mand, dygtig og bestemt med gode Evner, men jævn og stilfærdig i sin Færd. Han var en afholdende Mand, men for at faa ret begyndt paa Dagens Gerning fik han hver Morgen en Snaps til sin Mad. Det fik han ogsaa, naar han var paa Besøg i mit Barndomshjem, hvor der ellers ikke blev budt stærke Drikke. Derom har en af mine ældre Søstre ogsaa meget morsomt sagt, at hun dengang som Præstedatter fandt det meget ydmygende og upassende!

Da Cl. Nielsen holdt op med at sejle, var han efter Tiden og Forholdene velsitueret, saa han kunde hjælpe sine Børn godt i Vej, og desuden hjalp han med mindre Laan derhjemme i Sognet. Han var Medlem af Forretningsudvalget for et Bjergnings- og Dykkerselskab, ogsaa efter at han var holdt op med at sejle.

1889 solgte han Ejendommen og Ægteparret gik paa Aftægt paa Ejendommen. Han var nu en Mand paa 77, men stadig rask og rørig; han havde aldrig været syg. Nu blev hans Bestilling at flytte og vande Faarene, der gerne stod tøjrede paa den yderste Lod.

Hver Dag gik han til Havet en eller to Gange, hvor han undertiden samlede smaa Stykker Træ, som han tog med hjem. Det sidste Aar, han levede, var han en Dag som sædvanlig gaaet ned til Havet, hvor han havde samlet en lille Bunke Kul. Nu var han blevet lidt træt og havde sat sig ned i en Lavning bag Klitterne. Kullene laa ved Siden af ham. Da kom Strandfogden ubemærket over ham; han paatalte den »ulovlige« Kulsamling (Kul blev dog aldrig samlet af Strandfogden). Siden den Dag gik

Clemen Nielsen aldrig mere ud til det for ham saa kære Hav.

1898 d. 22. Nov. døde han. Et Liv i Guds frygt og Nøjsomhed var sluttet.

Den Morbroder, Cl. Nielsen omtaler i sine Optegnelser, og efter hvem han er opkaldt, hed ogsaa Clemen Nielsen og var Kaptajn og Skibsejer og har ogsaa været en driftig Mand. Han førte først et mindre Skib fra Altona; paa dette havde han i Krigsaarene 1807—14 Kaperbrev, fik gode Prisepenge og blev derefter i Stand til at faa et større Skib, en Frugtfarer fra Messina til Hamborg, hvormed han gjorde flere gode Rejser. 1821 skænkede han et Skib til Oxby Kike »som Mindelse om sin lykkelige Fart.« Det var en Model af hans eget Skib. Det blev 1829 ophængt i den gamle Kirke med Straatag. Det hænger nu i den nye Kirke.

Frugtfarerne dengang pressede hinanden haardt med stor Sejlføring, da det gjaldt om at komme først. Under et saadant Pres af Sejl kuldsejlede Skibet i en Byge, og alle druknede. Det har været ca. 1828.

De øvrige Personer, min Farfar omtaler, ved jeg intet om. Deres Oplevelser er gaaet i Graven med dem. Men af de mange smukke Ting, de bragte med hjem, fandtes en Del i mit Hjem. Der var et yndigt lille Miniature-Chatol, hvori der var en Mængde smaa Skuffer, hvorpaa der var malet kinesiske Tegn, og der var et hemmeligt Rum i en af Skufferne. Der var smukt Porcelain og et af de ejendommelige hollandske Ure med en Havfrue paa hver Side af Urskiven, og et mægtigt stort og tungt Messinglod hang i en lang Messingkæde, der kunde gaa helt ned til Gulvet. Der var ogsaa en

Mængde af de smukke forskelligartede Konkylier, der, naar man holdt dem op til Øret, sang deres Sange om de skønne Strande og de store Have, hvorfra de var kommet.

Snaphaner i Torstenssonskrigen

Ordet snaphane kan have tre betydninger: 1) Det kan gælde fjederlaasen (hanen) paa en bøsse eller hele bøszen, 2) det kan betyde en gemen røver, og 3) det kan betegne en kapergast til søs eller en fribytter til lands, der under krig — med eller tilladelse — søger at tilføje fjenden saa stor skade som muligt, altsaa en slags sabotør eller modstandsmand.

De snaphaner, der omtales i det følgende, er aabenbart af sidstnævnte slags.

Snaphanerne og deres indsats er især kendt fra Gønge herred under den skaanske krig. Men forøvrigt har de vel opereret under næsten alle krige.

Ogsaa i Torstenssonskrigen spillede de en rolle. Det gælder saaledes de dristige snaphaner i Holsten — »die holsteinischen freien Knechte« eller »die Moorbauern« der tilføjede svenskerne betydelige tab. Saaledes overfaldt bønderne i Kaltenkirchen og Ulzburg oberst Schlebusch, som var en af de værste til at plyndre og mishandle befolkningen i Sydvestjylland. Da han med 50 ryttere og 400 røvede stude drog gennem Holsten, fratog snaphanerne ham studene og nedsablede rytterne, mens han selv med nød og neppe undslap. En anden gang tog de hans rejsevogn med indhold. Sven-